

На сьогодні в Україні існує ряд методик для визначення економічної оцінки природних ресурсів. Вони враховують зміни, що відбуваються у нашому суспільстві і служать методологічною базою при визначенні величини зменшення цінності природно-ресурсного потенціалу регіону в результаті антропогенного впливу. Разом з тим, найбільш складним кроком встановлення загального обсягу екологічних збитків є обрахунок прогнозованих втрат від пошкодження навколишнього середовища.

Список використаних джерел:

1. Галинська Ю. В. Економіко-юридичні аспекти виникнення, вилучення та розподілу природно-ресурсної ренти при експлуатації надр / Ю. В. Галинська // Причорноморські економічні студії. – 2016. – Вип. 12(2). – С. 69–74.
2. Голян В. А. Економічний механізм природокористування: рентна плата за спеціальне використання природних ресурсів / В. А. Голян, І. І. Андрощук // Бізнес Інформ. – 2017. – № 9. – С. 166–174.
3. Економічна (грошова) оцінка природних ресурсів лісового фонду України (теорія, методологія, методика) / Я. В. Коваль, І. Я. Антоненко ; НАН України, Рада по вивченню продукт. сил України. – К. : РВПС України НАН України, 2004. – 163 с.
4. Економічна оцінка природних ресурсів: основні методологічні підходи / М. А. Хвесик, Н. В. Збагерська ; Рівненський держ. технічний ун-т. – Рівне : [б.в.], 2000. – 192 с.
5. Ковшун Н. Е. Роль рентного підходу у вдосконаленні економічного механізму водокористування / Н. Е. Ковшун // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економічні науки. – 2015. – Вип. 1. – С. 32–38.
6. Левченко О. І. Формування рентних платежів за користування надрами (концептуальний підхід) / О. І. Левченко, Б. І. Малюк, О. М. Підтілок // Зб. наук. пр. Укр. держ. геологорозв. ін-ту. – 2007. – № 2. – С. 214–220.
7. Шерстюкова К. Перерозподіл природно-ресурсної ренти з метою добробуту суспільства: досвід штату Аляска / К. Шерстюкова // Схід. – 2016. – № 3. – С. 43–51.

К. т. н. Коляда Ю. В., к. е. н. Кравченко Т. В.

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (Україна)

КРЕДО ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ СЬОГОДЕННЯ

Прийняття доцільних управлінських рішень в економіці, якими формується економічна політика суспільства, немислиме без знання механізму функціонування господарської системи, без інформації про ступінь взаємодії її складових (елементів або підсистем) в залежності від стартових умов чи керуючих сигналів.

Приймаючи до уваги тезу, що економіка завжди функціонує, тобто відбуваються процеси переходу від одного до іншого стану або спостерігається еволюція окремо взятих елементів (підсистем), потребуються фахівці із сфери математичного моделювання економічної динаміки. Саме вони повинні сказати своє вагоме слово у пізнанні закономірностей діяльності об'єктів і суб'єктів господарювання.

Парадоксально, моделювання економічного розвитку відбувалося з використанням методів теорії рівноважного стану, що виправдано тоді, коли спостерігаються невеликі швидкості змінюваності умов функціонування, незначної міри тісноти внутрішніх зв'язків між складовими та слабка інтенсивність сигналів керування зовні. Загалом це принципи лінійної парадигми економіки, які традиційно сповідаються вербально економічною спільнотою.

Але світ сучасної економіки нелінійний, якому притаманна глобалізація із зв'язками калейдоскопічного характеру. Ціла низка негараздів у сфері економіки, що хвилями котяться час від часу, вказує, що інструментарію і методології попереднього часу вже недостатньо для належних відповідей на посталі виклики.

Особливість сучасного економічного буття проявляється в тому, що всі учасники ринку товарів отримують інформацію практично водночас. Новітні засоби отримання і передачі статистичних даних сприяють цьому.

Поведінка співучасників ринку, будучи детермінованою, все ж таки слабо передбачувана, оскільки вимушено їй властиві нелінійність та незворотність ходи ринкових подій. Щоб бути успішним гравцем ринку, потрібно приймати адекватні ринковій ситуації та своєчасні рішення. Зазначене досягається, коли спроможні заглянути у майбутнє ринку, який володіє множиною станів – траєкторіями задовільного розвитку і звивистими шляхами еволюції.

Єдиноможливим інструментом встановлення закономірностей (тенденцій, трендів) економічної еволюції є математичне і комп'ютерне моделювання динамічних траєкторій. Математичне означає побудову моделей нелінійної економічної динаміки – систем диференціальних рівнянь або дискретних відображень, а комп'ютерне – реалізацію засобів кількісного аналізу моделей та графічне

відтворення числової інформації. В контексті висловленого потрібно буде виокремити проблеми нелінійної економіки, створити їх банк. Така своєрідна класифікація сприятиме розробленню динамічних моделей економіки. Стосовно їх кількісного аналізу – достатньо засобів його проведення, ураховуючи навіть проблему жорстких рівнянь (з-за наявності швидкоплинних і повільних змінних економіки) динамічної моделі.

Дуже важливий етап якісного аналізу економічної системи на підґрунті динамічної моделі, який популярний серед економістів, але здійснюється він вербально. Пропонується скористатися теорією стійкості, застосовуючи її результати до економіко-математичної моделі. У такий спосіб будується [1] структурний (фазовий і параметричний) портрет, яким встановлюються області різноманітної поведінки розв'язків моделі. При цьому апріорі позбавляємося стану детермінованого хаосу у розвитку економічної системи. Після превентивного якісного дослідження моделі економічної динаміки настає фаза кількісного вивчення – деталізація для кожної з підобластей стійкості динамічної траєкторії, залежно від числових значень коефіцієнтів моделі. Отримані за допомогою динамічної моделі сценарії еволюції економічних процесів мають розглядатися особою, що приймає рішення (ОПР), з метою ухвали виваженого управлінського рішення, долучаючи свої досвід, інтуїцію та експертні знання.

Остаточним результатом (в дусі IT-технології) має стати програмний продукт на кшталт [2], який являтиметься дієвим інструментом моделювання економічних проблем, що цілком відповідає категорії «цифрова економіка» – обчислювальному експерименту у сфері економіки.

Щоб відповідати вимогам часу і вести підготовку креативних економістів, визріла потреба доповнити навчальний процес деякими новими предметами прикладного характеру, знанням яких обов'язково мають володіти майбутні фахівці економічного профілю у зв'язку з надзвичайною складністю економіки та необхідністю знати тренди її еволюції. Зазначене вимагає доступного викладу певного обсягу математичних знань, відкидаючи будь-які упередження з боку економістів до математики.

В Інституті інформаційних технологій в економіці КНЕУ імені Вадима Гетьмана протягом останнього десятиліття на спеціалізації «Економічна кібернетика» читається навчальна дисципліна «Моделі економічної динаміки», видано [3] навчальним посібник з аутентичною назвою, який відповідає викладеному вище баченню проблем економічної освіти.

Логічним продовженням традиційного для економістів університету курсу «Економіко-математичні методи і моделі» повинна стати дисципліна «Моделі економічної динаміки». Більш загально, йдеться про освоєння економічного аналізу, який має стати комп'ютерним і нелінійним на відміну від парадигми лінійних уявлень про економіку. Клас неперервних динамічних моделей нелінійної економіки представляється поки в однорідному просторі – фігурують звичайні диференціальні рівняння. З огляду на зростаючу роль економіки регіонів, незабаром прийде розглядати моделі, що описуються рівняннями в частинних похідних (крім незалежної змінної часу фігуруватимуть просторові координати).

Майбутнє у діяльності економіста будь-якої ланки об'єкта господарювання вбачається таким, що на зміну усталеному способу прийняття рішень обов'язково прийде обчислювальний експеримент (ЕО) – цифрова економіка. Саме так буде усунуто ручне управління економічною діяльністю зо всіма його вадами.

Список використаних джерел:

1. Коляда Ю. В. Адаптивна парадигма моделювання економічної динаміки : моногр. / Ю. В. Коляда. – К. : КНЕУ, 2011. – 297с.
2. Підсистема (МІ-9) прогнозування рівня інфляції як інструмент сприяння виваженим управлінським рішенням в економіці / Вітлінський В. В., Коляда Ю. В., Пертен С. І., Тукало В. О. // System analysis and information technologies : 12th International conference on science and technology, SAIT 2010, Kyiv, Ukraine, May 25–29, 2010. Proceedings. ESC «IASA» NTUU «КРІ», 2010. – Р. 212.
3. Вітлінський В. В. Моделі економічної динаміки : навч. посіб. / В. В. Вітлінський, Ю. В. Коляда, Т. В. Кравченко. – К. : КНЕУ, 2017. – 332 с.